Buliminus lamprostatus (Bourguignat) overleeft 400 dagen isolatie in een glazen buisje

door Henk K. Mienis

Tijdens veldwerk in de oase van 'En Dedi aan de westelijke oever van de Dode Zee, werden op 25 december 1972 diverse exemplaren van de tot de Enidae behorende landslak Buliminus lamprostatus (Bourguignat, 1876) verzameld. In de daarop volgende dagen werd al het verzamelde materiaal bewerkt, waarbij de levende exemplaren van de Buliminus-soort op alcohol gezet werden.

Bij een laatste contrôle van de katoenen verzamelzakjes werd nog een levend exemplaar aangetroffen, dat zich stevig met zijn slijm aan het goed had vastgekit. Dit exemplaar werd uit tijdgebrek in een glazen buisje gestopt, dat met een stevige prop watten werd afgesloten. Door allerlei omstandigheden werd dit exemplaar vergeten en kwam pas bij de verhuizing van de mollusken verzameling van de Hebreeuwse Universiteit weer te voorschijn, d.w.z. op 4 februari 1974. Tot mijn niet geringe verbazing bleek de slak nog in leven te zijn. Het had zich ook in dit geval met zijn slijm stevig vastgekit aan de binnenzijde van het buisje. Een paar druppels water en een plaatsje in een mals winterzonnetje bracht heel snel beweging in de kluizenaar en als beloning voor zijn volharden kreeg hij een plaatsje in een snel geïmproviseerd terrarium.

Uit bovenstaande blijkt dat dit exemplaar van B. lamprostatus het geprosteerd heeft om zich gedurende ruim 400 dagen in de nauwe beslotenheid van het glazen buisje in leven te houden. De aangeboren mogelijkheid om door middel van estivatie langdurige, voor de slak minder gunstige klimatologische omstandigheden te overbruggen, was hier het redmiddel. Immers ook onder natuurlijke omstandigheden brengt B. lamprostatus elk jaar een langdurige periode in estivatie door om in leven te blijven. In de omgeving van 'En Gedi bedraagt de gemiddelde jaarlijkse neerslag namelijk minder dan 90 mm, waarbij opgemerkt dient te worden dat deze neerslag dikwijls veroorzaakt wordt door slechts enkele heftige regenbuien in de periode november-maart. Slechts gedurende deze wintermaanden en een kleine periode gedurende de daarop volgende "lente" is B. lamprostatus actief onder natuurlijke omstandigheden. De daarop volgende kurkdroge periode wordt met een zomerslaap (d.w.z. door middel van estivatie) overbrugd.

Wat met dit exemplaar gebeurde, was dus eigenlijk niets anders dan een wat ongewoon lange verlenging van de droge periode. Het is zelfs heel goed mogelijk dat B. lamprostatus onder natuurlijke omstandigheden gedwongen wordt om nog langer in estivatie door te brengen. Wanneer neerslag in de winterperiode uitblijft, en dit komt wel eens voor, dan moet een veel langere periode al "zomerslapend" doorgebracht worden.

In -

In de literatuur zijn diverse dergelijke gevallen bekend. Schelling (1938: 84) beschrijft zijn ervaring met Chondrina avenacea Bruguêre, 1792. Van de ongeveer 80 exemplaren die door hem bij Interlaken gevonden waren, bleken nog 25 exemplaren in leven te zijn nadat zij ongeveer een jaar doorgebracht hadden in een glazen buisje. In de zelfde notitie wordt ook nog eens het klassieke voorval gemeld betreffende Eremina desertorum (Forskal, 1775): in maart 1846 werd een exemplaar op een kartonnetje gehecht en opgeborgen in de collectie van het Brits Museum. Na vier jaar bleek de slak echter nog in leven te zijn!

LITERATUUR

Schelling, H.G.J., 1938. Chondrina avenacea Brug. Corr. blad. Ned. Malac. Ver., 13: 84-85.

Adres van de schrijver:

The Hebrew University of Jerusalem,
Department of Zoology,
Section Mollusca,
Jerusalem, Israel.